

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ



مرکز پژوهش های توسعه و آینده نگری

چالش های مناطق آزاد تجاری

دکتر محمد حسین کریم

استاد دانشکده اقتصاد-دانشگاه خوارزمی

تاریچه مناطق آزاد تجاری

طی ۴۰ سال گذشته برخی از کشورهای جهان با احداث مناطق آزاد، به سمت توسعه صادرات و ظرفیت سازی برای حضور در بازارهای بین المللی حرکت کرده اند. اما ایران به دلایل متعددی نتوانسته در راستای اهداف اقتصادی خود از این ابزار به درستی استفاده کند و مناطق آزاد تجاری - صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی به یکی از چالش‌های حکمرانی اقتصادی تبدیل شده‌اند. آزادی از قید و بندهای قانونی سرزمین اصلی، فلسفه وجودی مناطق آزاد. با تأمل در نام منطقه آزاد (Free Zone) این سوال مطرح می‌شود که در این مناطق، آزادی در چه مواردی وجود دارد و چه ضرورتی ایجاد می‌کند سطح آزادی با سایر مناطق متفاوت باشد. پاسخ به این سوالات تبیین کننده مفهوم و کارکرد مناطق آزاد است. مناطقی که برای تحقق اهدافی مشخص، از برخی قید و بندهای قانونی سایر مناطق کشور که سرزمین اصلی نامیده می‌شود، آزاد هستند. لذا دولت‌ها متناسب با اهداف، قوانینی مخصوص این مناطق را تدوین و محدوده جغرافیایی آن‌ها را مشخص می‌کنند. در ایران تاکنون ۷ منطقه آزاد فعال و ۹ منطقه آزاد غیر فعال تأسیس شده است

رشد متعادل و نامتعادل 1940-1966 رشد نوین اقتصادی

ویژگی های اصلی رشد نوین اقتصادی از نظر سایمون کزنس :

1. رشد سریع تولید ناخالص سرانه ی ملی و جمعیت.

2. افزایش بازدهی و بهره وری فعالیت های اقتصادی.

3. نرخ بالای تحولات و تغییرات زیر بنایی.

4. شهرنشینی به همراه صنعتی شدن و اشتغال.

5. گسترش برون مرزی فعالیت های اقتصادی.

6. جریان بین المللی کار و کالا و سرمایه .

لازم به توضیح است که : از شش مشخصه ی اصلی رشد نوین اقتصادی که کزنس بیان می کند ، دو مشخصه ی اول در

سطح محلی و منطقه ای ، دو مشخصه ی دوم در سطح ملی و کشوری و دو مشخصه ی آخر در سطح بین المللی و

برون مرزی می باشند

مناطق آزاد و سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی

۱- تأمین شرایط و فعال‌سازی کلیه امکانات و منابع مالی و سرمایه‌های انسانی و علمی کشور به منظور توسعه کارآفرینی و به حداکثر رساندن مشارکت آحاد جامعه در فعالیتهای اقتصادی با تسهیل و تشویق همکاری‌های جمعی و تأکید بر ارتقاء درآمد و نقش طبقات کم‌درآمد و متوسط.

۱۱- توسعه حوزه عمل مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور به منظور انتقال فناوریهای پیشرفته، گسترش و تسهیل تولید، صادرات کالا و خدمات و تأمین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج.

۲۲- دولت مکلف است برای تحقق سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی با هماهنگی سازی و بسیج پویای همه امکانات کشور، اقدامات زیر را معمول دارد: شناسایی و بکارگیری ظرفیتهای علمی، فنی و اقتصادی برای دسترسی به توان آفندی و اقدامات مناسب+ رصد برنامه‌های تحریم و افزایش هزینه برای دشمن+ مدیریت مخاطرات اقتصادی از طریق تهیه طرح‌های واکنش هوشمند، فعال، سریع و به هنگام در برابر مخاطرات و اختلال‌های داخلی و خارجی.

اهداف مناطق آزاد تجاری

بر اساس ماده یک قانون «چگونگی اداره مناطق آزاد» هدف از ایجاد این مناطق چنین ذکر شده است:

- ۱- تسریع در انجام امور زیربنایی؛
- ۲- عمران و آبادانی، رشد و توسعه اقتصادی؛
- ۳- سرمایه گذاری و افزایش در آمد عمومی؛
- ۴- ایجاد اشتغال سالم و مولد؛
- ۵- تنظیم بازار کار و کالا؛
- ۶- حضور فعال در بازارهای جهانی و منطقه ای؛
- ۷- تولید و صادرات کالاهای صنعتی و تبدیلی؛
- ۸- ارائه خدمات عمومی.

مبتنی بر تعریف و ماهیت مناطق آزاد، تحقق برخی از اهداف بیان شده مانند عمران و آبادانی و ارائه خدمات عمومی متوقف بر احداث مناطق آزاد نیست و اساساً به آزادی عمل بیشتری نسبت به سرزمین اصلی نیاز ندارد. برخی از اهداف دیگر مانند ایجاد اشتغال سالم و مولد و افزایش درآمد عمومی نیز از اهداف کلی نظام اقتصادی کشور است و در نسبت با مناطق آزاد، از سنخ آثار فعالیت کارآمد این مناطق به شمار می‌رود و نمی‌توان آن را به عنوان یک هدف یا چشم انداز، مختص مناطق آزاد در نظر گرفت. از عمده‌ترین اهداف احداث مناطق آزاد در کشورهای جهان رشد صادرات، جذب سرمایه‌های خارجی برای افزایش تولید و توسعه روابط تجارت بین‌المللی بوده است.

چالش های مناطق آزاد تجاری ایران

- فراهم نبودن پیش‌نیازهای لازم برای موفقیت مناطق آزاد
- چالش‌های موجود در قوانین این مناطق آزاد تجاری صنعتی
- سیاست غلط تامین زیر ساخت‌های مناطق آزاد از محل درآمدهاست
- نداشتن استقلال مالی و اداری ویژگی مناطق آزاد
- نبود ثبات مدیریتی و سلیقه ای عمل کردن مدیران
- استفاده رانتهی از مناطق آزاد
- تاثیر برجام بر مناطق آزاد و ویژه اقتصادی
- متناسب نبودن ابزار و اهداف

مشکلات مذکور بخصوص فقدان تعریف مشترک ملی از کارکرد مناطق ، محدودیت منابع برای تکمیل و توسعه زیرساخت ها، نبود مدیریت یکپارچه در مناطق ، پایبند نبودن و اجرایی نشدن کامل تکالیف قانون چگونگی اداره مناطق آزاد باعث کم کارآمدی و عدم دستیابی کامل به اهداف مناطق آزاد شده است.

No-Trade Zone | Countries under U.S. sanctions



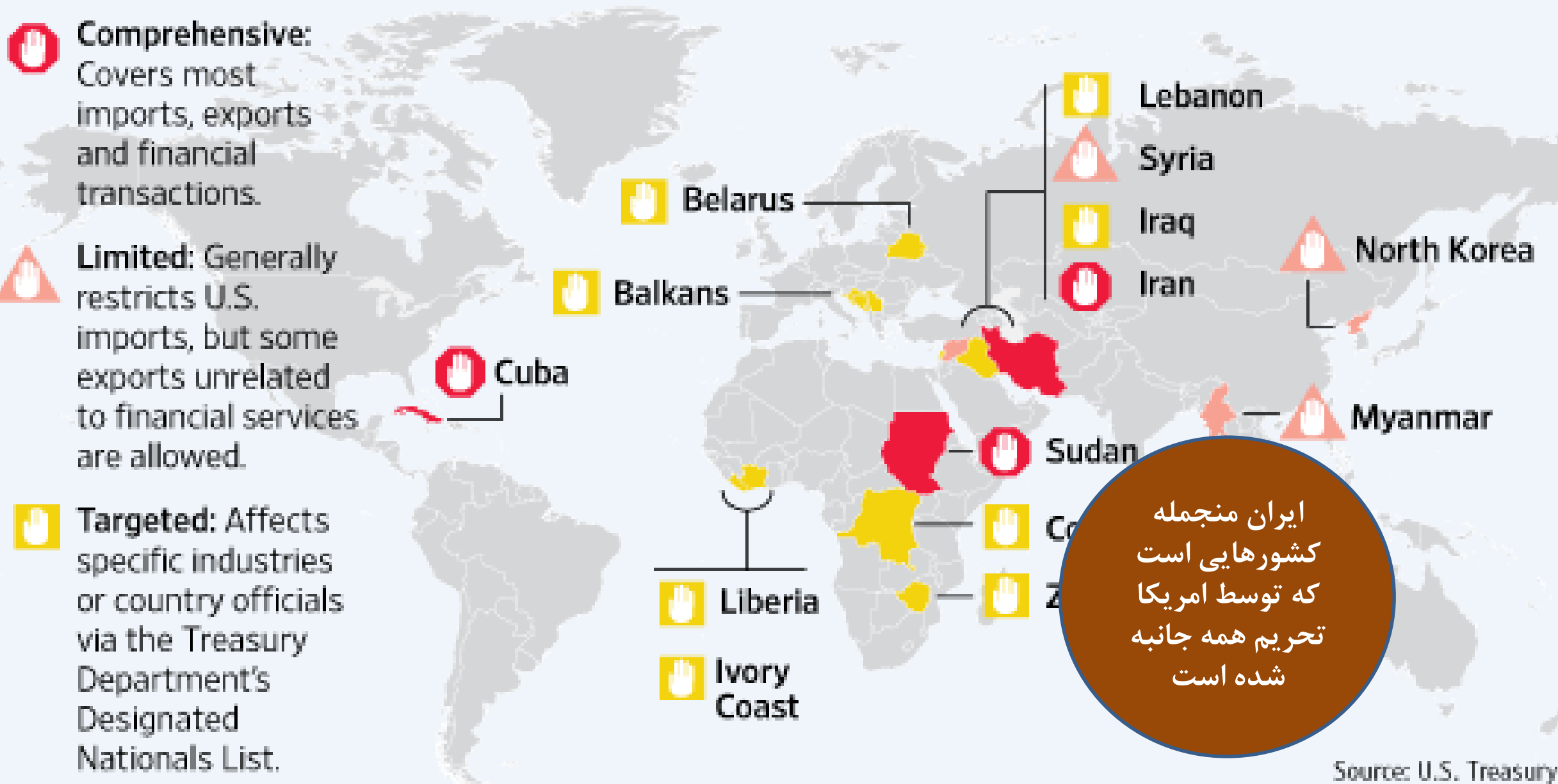
Comprehensive: Covers most imports, exports and financial transactions.



Limited: Generally restricts U.S. imports, but some exports unrelated to financial services are allowed.

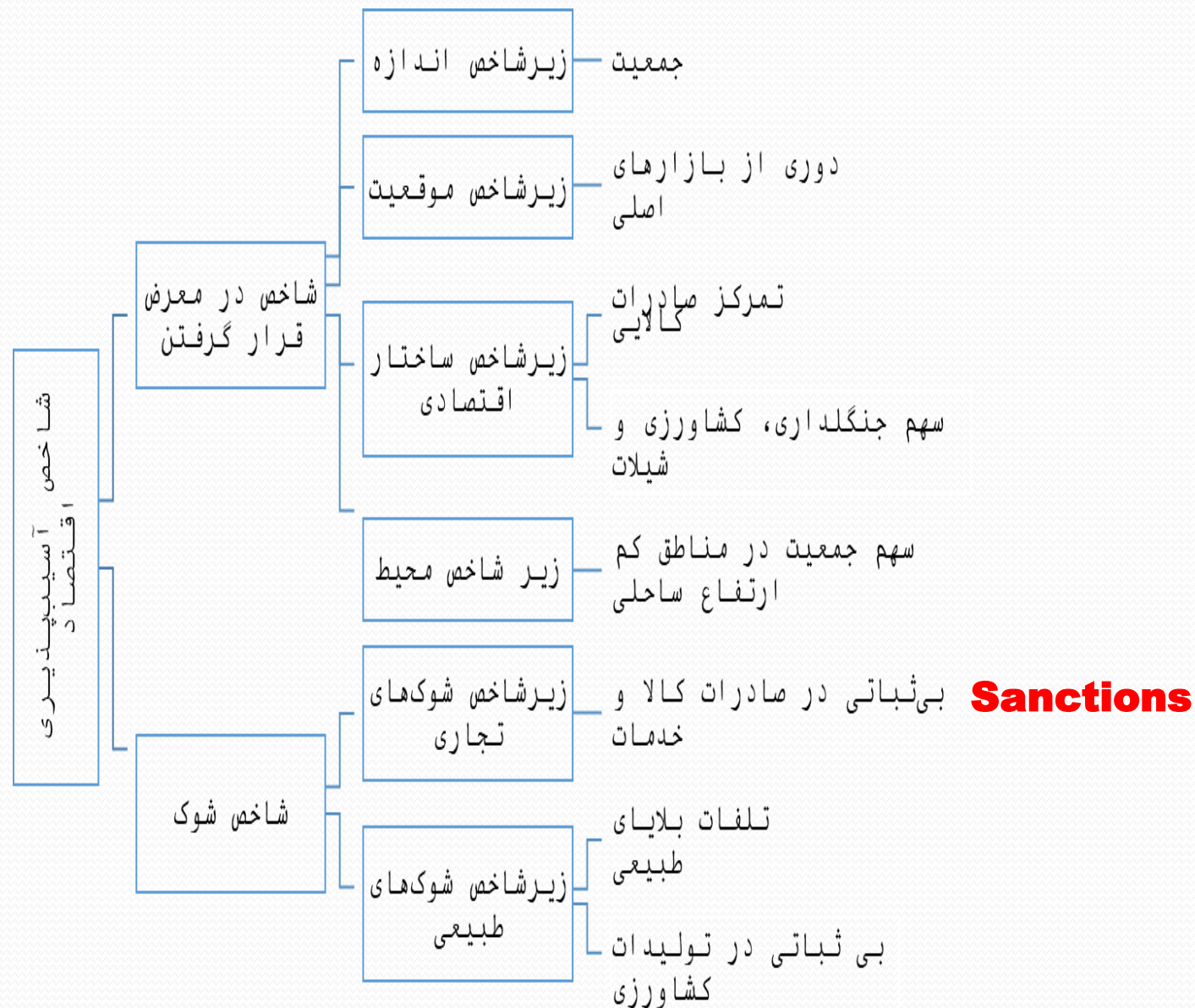


Targeted: Affects specific industries or country officials via the Treasury Department's Designated Nationals List.



ایران منجمله
کشورهایی است
که توسط امریکا
تحریم همه جانبه
شده است

شاخص آسیب پذیری اقتصادی - سازمان ملل



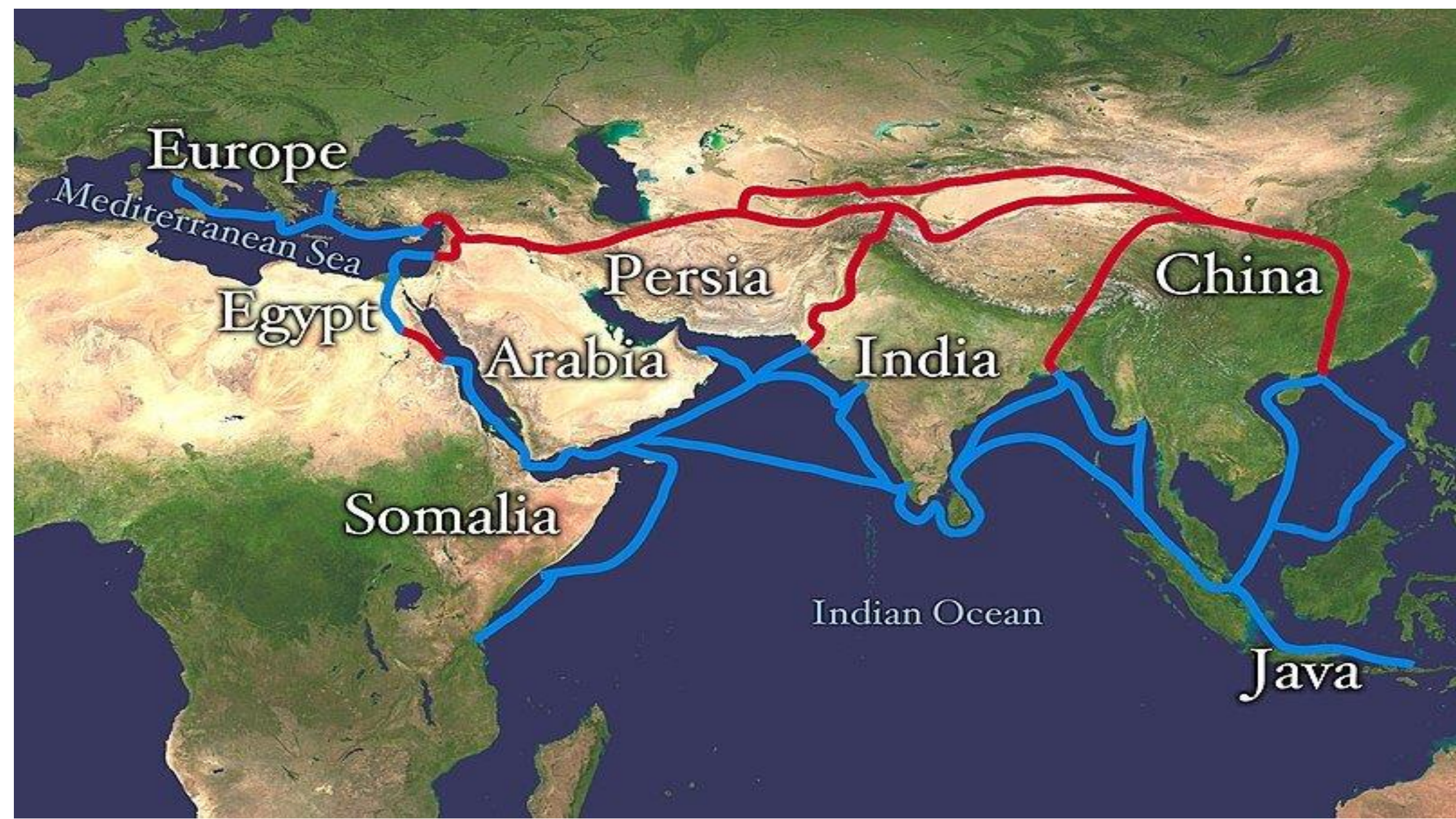
چشم انداز مناطق آزاد تجاری ایران

طرح «ابتکار کمر بند و راه چین» و فرصت های همکاری تجاری ایران

از سال 2013 و در پی تصمیم دولت چین، طرح ابتکاری با عنوان «ابتکار کمر بند و راه ه شکل رسمی مطرح و آغاز شده است؛ در چارچوب این ابتکار چین از طریق آسیای میانه و غربی با خلیج فارس و دریای مدیترانه و از طرف دیگر با آسیای جنوب شرقی و جنوب آسیا و اقیانوس هند مرتبط می شود. این طرح در ابتدا به عنوان شبکه ای از طرح های زیربنایی منطقه ای آغاز شد، اما پیگیری آخرین نسخه آن نشان می دهد محدوده این ابتکار همچنان ادامه دارد و در حال حاضر شامل ارتقای سطح هماهنگی سیاست ها در قاره آسیا، ادغام مالی، آزادسازی تجاری و اتصال مردم به مردم می شود. در این ابتکار تلاش شده است تا اهدافی نظیر بهبود زیرساخت های منطقه، ایجاد شبکه ایمن و **کارآمد معابر زمینی، دریایی و هوایی**، تقویت تجارت، تسهیل سرمایه گذاری و تقویت و کارآمدسازی تجارت برای کشورهای فعال در این طرح محقق شود. راه ابریشم نوین که پیش از این «یک کمر بند- یک جاده» نامیده می شد و اکنون مشهور به «ابتکار کمر بند و جاده» می باشد قرار است **قاره های آسیا، آفریقا و اروپا را با شبکه های تجاری ریلی، زمینی و دریایی به یکدیگر متصل** کند که ایران در قلب این طرح قرار دارد.

ONE BELT, ONE ROAD





Europe

Mediterranean Sea

Egypt

Persia

Arabia

India

China

Somalia

Indian Ocean

Java

باساس از همراهی شما

